

אורות פלא

אורות פלא

מתורתו של רבינו אליעזר פאפא זי"ע, מרח"ס "פלא יועץ"
לקט דרושים ומאמרי מוסר, שנלקטו מתוך ספריו

פרשת בהעלותך תשפ"ה

בן יהיה תמיד הענין ובספרו ומראה אש לילה. ולפי העלות הענין מעל
האהל ואחרי כן יסעו בני ישראל ובמקום אשר ישכן-שם הענין שם
יחנו בני ישראל. (ט טז-יז)

נראה לפרש על פי מה שאמרו בגמרא (ברכות ה.). לעולם ירגיז אדם יצר הטוב
על יצר הרע, אם נצחו - מוטב, ואם לאו יעסק בתורה, ואם לאו יזכר לו יום
המיתה. ואם תאמר, למה זה מביא ה' החלי כדי לבקש תרופה, מוטב שלא
יהיה יצר הרע ולא נצטרך להלחם בו ולנצח אותו. והתשובה לזה, כי אדרבא
"והנה טוב מאד" (בראשית א לא) הוא מלאך המות הוא יצר הרע (בראשית
רבה פ' ט טז), כי על ידי מלחמתו עם היצר הרע יש לו שוקר טוב בעמלו.

ואפשר זה רמז הכתוב "בן יהיה תמיד הענין" שהוא היצר הרע

"ובספרו" לאדם והולך אחר עצמו, ועל ידי זה נופל בגיהנום.

וזה אמרו "ומראה אש לילה", שהיצר הרע גורם לאש של

גיהנום הדומה ללילה (יבמות קט:). "ולפי", על ידי פיו של

אדם, "העלות הענין" יסיר מעליו את המות הזה הענין הוא

יצר הרע, והיכי דמי? "מעל האהל" שהוא בית המדרש, ואם

לא נצחו בזה, אחרי כן יעשה תקנה אחרת, והוא "יסעו בני

ישראל", וזכר לו יום המיתה שיסעו בני ישראל לבית עולמם.

וכי תימא יצר הרע למה? לזה אמר "ובמקום אשר ישכן"

שם הענין שם יחנו בני ישראל, ימצאו חן וכבוד בעיני ה'.

וכי תבואו מלחמה בארצכם על הצר הצורר אתכם

והרעותם בחצוצרות ונזפרתם לפני ה' אלמיקם ונושעתם

מאויביכם. (י ט)

אמרו רבותינו זכרונם לברכה (קדושין כ.). כל מי שעבר עברה ושנה בה,

נעשה לו כהתה, ומתוך כך מרעה אל רעה יוצא ונפל ברשתו של יצר הרע,

והרשעים יצר הרע שופטן (ברכות סא:). כי אין מידו מצייל. לכן צריך לעמוד

על המשמר להיות פאיש מלחמה עם יצר הרע, ואם תמיד הוא נלחם עם

יצרו ובאיזה פעם נצחו יצרו, אינו רע כל כך, כי יתן אל לבו לתקן את מעותו,

ובפעם אחרת לא יוסיף לחטוא.

ואפשר זה רמז הכתוב "וכי תבואו מלחמה בארצכם" ובגופכם כי עפר אתה,

"על הצר הצורר אתכם" הוא יצר הרע, אם באיזה פעם "והרעותם" תעשו

הרע בעיני ה' "בחצוצרות" נזפיקון - בחצי צרות, אין רעתם שלמה, מפני

כי "ונזפרתם לפני ה' אלמיקם" וחטאתו נגדו תמיד, ועל ידי זה "ונושעתם

מאויביכם" הוא יצר הרע בפעמים אחרות.

וידבר ה' אל משה לאמר. קח את הלויים מתוך בני ישראל וטהרת
אותם. וכה תעשה להם לטהרם הזה עליהם מי חטאת והעבירו תער על
כל בשרם וכבסו בגדיהם וטהרו. (ח ו-ז)

נראה לפרש על פי מה שפרשו המפרשים (של"ה פרשת דברים דרך חיים
יט) על פסוק (משלי ט ח) "הוכח לחכם ויאחזק", שתוכיח אותו בלשון אהבה
וחבה, אתה בני איש חכם ויודע דעת, ולאיש אשר כמוד לא נכון לעשות
מעשים אשר לא יעשו. ואף אנו נאמר שדרך התוכחה הוא לומר להם

שכן צריך להיות, נטיעות דומות לשורשים, אבותינו

הקדושים, וכל אדם חייב לומר מתי יגיעו מעשי למעשי

אברהם יצחק ויעקב, ולא נפלות היא ולא רחוקה,

כי האדם בחייו ואפלו אם חטא, לא מפני זה נזכרה

תוחלתו, כי יש תקנה על ידי תשובה, ופלגי מים ירדו

עיניו על אשר לא שמרו את התורה. ויעשו כמנה

אצלם למסר עצמם על קדשות השם, ואפלו חרב חדה

מנחת על צוארו לא יתאש מלעשות רצון הבורא,

כמו שאמר הכתוב (תהלים מד כג) "כי עליך הורגנו

כל היום", וכתוב (שיר השירים א ג) "עלמות אהבוד",

דרשו רבותינו זכרונם לברכה (עבודה זרה לה:). על

מות אהבוד.

ואפשר זה רמז הכתוב "וידבר ה' אל משה" שהוא

התלמיד חכם, "לאמר" מה חובתו, "קח את הלויים"

שהם החוטאים, לזוים מן המקום, כמו שאמר התנא

(אבות פ"ג מט"ז) כל הרוצה ללוות יבוא וילכה, ולשון "קח" הוא בדרים

טובים, כמו שפרש רש"י בפסוק זה, לפי דרכו תוכיח אותו בדרים טובים,

טובה תוכחת מגלה מאהבה. "מתוך בני ישראל" אנשים צדיקים עושים

רצונו של מקום, ועוד כך תאמר, שלחם יאתה להיות אנשים צדיקים מתוך

שהם בני ישראל, בני אבותינו הקדושים, וטהרת אותם" מעוונותיהם. וכה

תעשה להם לטהרם הזה עליהם מי חטאת", במסכתם תבנה נפשו ופלגי

מים ירדו עיניו על חטאת אשר חטא על הנפש. "והעבירו תער על כל בשרם"

שאפלו חרב חדה מנחת אל יעשו הפך רצון הבורא, על ידי זה "וכבסו

בגדיהם" וטהרו שיהיו נקיים מן העברות הנקראים בגדים צואים (זהר

ח"ג ריד.) "וטהרו" שיהיו טהורים על ידי התשובה כמו שאמר הכתוב

(ויקרא טז ל) "לפני ה' תטהרו".

פרשו המפרשים על פסוק

"הוכח לחכם ויאחזק" (משלי

ט ח), שתוכיח אותו בלשון

אהבה וחבה, אתה בני איש

חכם ויודע דעת, ולאיש אשר

כמוד לא נכון לעשות מעשים

אשר לא יעשו.

“

ת

נִיא אָמַר רַבִּי שְׁמֵלָא, אֲזַהֲרָה לְדִין שִׁסְבֵּל אֶת הַצְבוֹר, וְעַד בְּמָה, אָמַר רַב חֲנַן וְאִיתָמָא רַבִּי שְׁבִתָּא, "כַּאֲשֶׁר יִשָּׂא הָאוֹמֵן אֶת הַיּוֹנֵק" (סנהדרין ח.). וּבִפְרָט כְּשִׁיחִיו בְּעַל־יְהוָה עוֹמְדִים לְפָנָיו, צָרִיד לְזַהֵר וּלְהַשְׁמֵר שֶׁלֹּא לִכְעֹס עַל אֶחָד מֵהֶם, אֲףֹ אִם יֵצֵא מִן הַשּׁוּרָה וְעָשָׂה שְׁלֹא בְּהֶגֶן וּדְבַר קְשׁוּת, דְּבָרִים קָשִׁים כְּגִידִים, לֹא עַת לִכְעֹס, אִי מִשּׁוֹם דָּאֵבָא לְמַחֲשׁ [-אִם מִשּׁוֹם שִׂישׁ לְחַשֵּׁשׁ] שִׁסְתַּתְמוּ טַעְנוּתָיו, וְאִי מִשּׁוֹם שָׂאֵם יֵצֵא חֵיב בְּדִין, יִחַשְׁדוּ אֶת הַמּוֹרָה שְׁעוֹת עָלָיו אֶת הַדִּין מִחֲמַת אִיבָה, חֹס וְשָׁלוֹם.

וְמָה גַם שָׂאִין לְהַאֲשִׁים כָּל־כֶּךָ לְמִי שְׁנוֹתָן בְּתַף סוּרְרָת וּמְדַבֵּר קְשׁוּת כְּשִׁיזָא חֵיב בְּדִין, כִּי לִפִּי דַעְתּוֹ שֶׁנֶּאֱרָא לּוֹ שֶׁהָדִין עִמּוֹ, כְּשִׁיזָא חֵיב יִחַרָה אַפּוֹ וְקִנְאָתוֹ, כִּי הֵדֵם הוּא הַנֶּפֶשׁ, וְלֹא יִכּוֹל לְהִתְאַפֵּק מִלְּדַבֵּר קְשׁוּת, וְלֹא מִלְּבוֹ, כִּי לְבוֹ בֶּל עִמּוֹ. תִּדְעֵה, שֶׁעַל הָרֵב אַחֲר־כֶּךָ יִתְחַרְט, וְלִכּוֹן הֲלֹא טוֹב שִׁמְתִּין שְׁתֵּהָא אוֹתָהּ שְׁעָה עוֹבְרָת וְאַחֲר־כֶּךָ יוֹכִיחֵנוּ עַל פְּנֵיו עַל אֲשֶׁר לֹא טוֹב עָשָׂה, וְיִהְיֶה נוֹחַ לְרַצּוֹת.

וּלְפַעֲמִים יַעֲשֶׂה עֲצָמוֹ בַּחֲרֵשׁ לֹא יִשְׁמַע וּכְאִלוּ לֹא יִדַּע, כִּי יְדוּעַ שְׁעִז שְׁבָאֲמוֹת יִשְׂרָאֵל (בִּיצָה כה.). וְיִדְבֵּר הָעָם בְּאַלְקִים וּבְמִשְׁה (בַּמְדַּבֵּר כא, ה.). וּכְבָר צִוָּה הַקְדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא לְמִשְׁה לִשְׂאֵא אֶת מִשְׁהָ הָעָם כַּאֲשֶׁר יִשָּׂא הָאוֹמֵן אֶת הַיּוֹנֵק (בַּמְדַּבֵּר יא, יב.). וְאָמַר לּוֹ, בְּנֵי טֶרְחָנִים, סְרַבְנִים, עַל מִנֵּת בֶּן תִּקְבְּלוּ עֲלֵיכֶם (יִלְקוּט וַאֲרֵא רַמְזוֹ קַעֲזוּ), וּבִזָּה יִגְדַּל שְׁכָרְךָ שֶׁל הַמִּנְהִיגִים.

וְעוֹד צָרִיד הַמּוֹרָה לְהִיּוֹת לְבוֹ כָּלֵב הָאֲרִיָּה, וְלֹא יִחַנִּיף וְלֹא יִשָּׂא פָנָיו דַּל וְלֹא יִהְיֶה פָנָיו גְּדוֹל, וְיִקַּב הַדִּין אֶת הָהָר (סנהדרין ז.), לֹא יִשׁוּב מִפְּנֵי כָל וְלֹא יִחוּס עַל חֶסְרוֹן כְּבוֹדוֹ וְחֶסְרוֹן הִנָּאָתוֹ, כִּי דוֹרְשֵׁי ה' לֹא יִחַסְרוּ כָל טוֹב. וְיִחַקֵּר וְיִדְרֹשׁ וְיִלְמַד חֲפוּשׁ מִחֲפוּשׁ עַד מְקוֹם שִׁידוֹ מִגֻּעַת, לְדַעַת מָה נִמְצָא בְּעִיר מַעֲשִׂים אֲשֶׁר לֹא יַעֲשׂוּ, וְיִגְדַּר פְּרָצוֹת הָעִיר וְיִתְקַן תִּקְנוֹת וְהִנְהִיגוֹת יִשְׁרוֹת, לְפִי צָרָה שְׁעָה בְּרוּחַ דַּעַת וְיִרְאָת ה'. וְאִם הִמְצָא יִמְצָא אִישׁ אוֹ אֲנָשִׁים בְּנֵי־בְלִיעַל עוֹבְרֵי עֲבָרָה וְיוֹצֵאִים מִן הַשּׁוּרָה, יוֹכִיחֵם בְּשִׁבְטֵי לְשׁוֹנוֹ, וְאִם לֹא יִשְׁמַעוּ, יוֹסִיף לְהַכּוֹתָם מִכָּה רַבָּה וְיִרְדָּפֵם עַד הַחֲרָמָה, כִּי כַּשֵּׂאִין דִּין לְמִשְׁה, יֵשׁ דִּין לְמַעֲלָה, חֹס וְשָׁלוֹם.

ו

בְּאֲמַת אֲמָרוֹ, בְּמָדָה שְׂאָדָם מוֹדֵד וּבִאֲפִן שְׁמַתְנַהֵג עִם אִשְׁתּוֹ וְעִם מִשְׁרָתוֹ - מוֹדֵדִין לוֹ וּמַתְנַהֲגִים עִמּוֹ מִן הַשָּׁמַיִם. אֲשֶׁרִּי אִישׁ יִהְיֶה זָכְרוֹן זֶה בֵּין עֵינָיו תְּמִיד, לֹא יִמְצָא מְקוֹם לִכְעֹס וּלְהַקְפִּיד, וְיִהְיֶה נוֹשֵׂא עוֹן וְעוֹבֵר עַל פֶּשַׁע, וְיִרְוִיחַ שְׁמַעְבִּירִין לוֹ עַל כָּל פֶּשָׁעָיו.

וְאִין לְשִׁבְחָ כָּל כֶּךָ לְמִי שֶׁהוּא כְּפוּף תַּחַת יְדֵי אֲחֵר עַל בְּצַע כֶּסֶף, שֶׁהוּא בּוֹשׁ וְיִירָא מִמֶּנּוּ וְסוֹבֵל עֲלֻבוֹנוֹ עַל כְּרָחוֹ שֶׁלֹּא בְּטוֹבָתוֹ, אֲךָ בְּזִאת יִתְחַלֵּל הַמִּתְחַלֵּל וּבִשֵּׁם גָּבוּר וְקָרָא, כְּמֵאֲמַר הַתַּנָּא (אָבוֹת ד א): אִיזְהוּ גָבוּר הַבּוֹבֵשׁ אֶת יָצְרוֹ, שְׁנֵאֲמַר "טוֹב אֶרֶךְ אִפִּים" וְכו', כְּשֶׁהוּא מוֹשֵׁל בְּאֲדָם אוֹ שֶׁהוּא מְשַׁרְת׃ וְעוֹסֵק בְּצָרְכֵי רַבִּים בְּלֹא כֶסֶף וּבְלֹא מִחִיר, כְּגוֹן גּוֹמְלִים טוֹבִים לְיַחֲדִיד אוֹ לְרַבִּים, וּמְשַׁלְמִים לָהֶם רָעָה תַּחַת טוֹבָה וּמַתִּירִיסִים כְּנִגְדָם וּמַחֲרִפִּים אוֹתָם וְחוֹשְׁדִים אוֹתָם וְכוּמָה, אִזְּ הוּא הָעֵת שִׁיקְנָה הָאָדָם עוֹלָמוֹ, וְיִהְיֶה בּוֹ מַדְעַת קוֹנוֹ שֶׁהוּא מְלֶךְ עֲלוֹב שְׁגוֹמֵל עִמּוֹ טוֹבוֹת עַד אִין חֲקָר, בְּהִיזְתָּנוּ מִכַּעֲיִסִּים עַל פְּנֵיו, וְהוּא נוֹשֵׂא עוֹן וְעוֹבֵר עַל פֶּשַׁע. וְזוֹ הִיְתָה מַדַּת מִשְׁה רַבִּינוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם, שֶׁרָץ לְפָנָיו יִשְׂרָאֵל כְּסוּם בַּמְדַּבֵּר בְּלֹא בְצַע כֶּסֶף, וְאֵף עַל פִּי כֵן "וְיִדְבֵּר הָעָם בְּאַלְהִים וּבְמִשְׁה" (בַּמְדַּבֵּר כא, ה) וְחֲשִׁדוּהוּ כַּאֲשֶׁר אִישׁ (סנהדרין קי.) עַד שְׂאֲמַר "עוֹד מַעֲט וְסִקְלוֹנִי" (שְׁמוֹת יז, ד), וְאֵף עַל פִּי כֵן נִשָּׂא אוֹתָם כַּאֲשֶׁר יִשָּׂא הָאוֹמֵן אֶת הַיּוֹנֵק.

וּכְבָר אֲמָרוּ בְּשֵׁם (יְרוּשְׁלָמִי פֶאֱה פ"ח ה"ו) שְׂרַבִּי יְהוּדָה הָיָה לוֹ שְׁתֵּין אֲפִיתָא שֶׁהָיוּ אוֹפִין פֶּת לְעֵנִיִּים בְּכָל יוֹם, כְּשֶׁהָיָה בָּא לְעָרֵב שָׂאֵל לָהֶם: מָה רִּיחַ הָיָה הַיּוֹם בְּבִית? אָמְרוּ לוֹ: הַיּוֹם הָיָה רִיחַ טוֹב, שֶׁבָּאוּ בְנֵי אָדָם מִהַגָּנִים וְאָכְלוּ וְשָׁתוּ וּבְרָכוּ אוֹתָהּ בְּרִכּוֹת רַבּוֹת, אָמַר: לִית דִּין אֲגֵר טַב [= זֶה אֵינוֹ שְׂכָר טוֹב]. כִּיּוֹמָא אֲחֲרָן אָמְרוּ לוֹ: יֵאבֵד יוֹם זֶה, שֶׁבָּאוּ אֲנָשִׁים

רָעִים וְאָכְלוּ וְשָׁתוּ וְקָלְלוּ אוֹתָהּ, אָמַר: כְּדִין אֲגֵר טַב [= זֶהוּ שְׂכָר טוֹב]. אֲשֶׁרִּי אֲנוֹשׁ יַעֲשֶׂה זֹאת.

לעילוי נשמת

מרת פורטונה מזל בת שרה נחום ע"ה

נלב"ע י"ז סיון תשע"ג

תנצב"ה

מבזק

לעילוי נשמת

מרת נעמי בת אסתר גינתי ע"ה

נלב"ע י"ג סיון תשע"ז

תנצב"ה

